

ТИЖНЕВИК. REVUE HEVDOMADAIRE. TRIDEN'N
UKRAINIENNE

Число 23 (331) рік вид. VIII. 5 червня 1932 р. Ціна *р. 2. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 5 червня 1932 року.

Події на Далекому Сході, загроза конфлікту між Японією та ССРСР, яка де-далі зростає, все більше й більше привертають до себе увагу політичних чинників на всьому світі.

Вважаю потрібним зазначити своє становище до них і II Інтернаціонал. В ухваленій допіру резолюції, що її скеровано проти Японії, він виступає виразно й гостро в обороні московської комуністичної держави, яка підбила силою зброї і тримає в окупації Україну та інші поневолені землі.

Наш сьогоднішній огляд з міжнароднього життя докладно на цій резолюції спиняється. Проте нам здається, не від речі буде тут ще раз підкреслити одне місце з цієї резолюції, а саме те, де II Інтернаціонал висловлює певність, що «всі партії, які гуртуються коло його і розвивають свою діяльність в межах совітського союзу, триматимуться лінії, встановленої бернською резолюцією, і даватимуть одсіч усяким с е п а р а т и с т и ч н и м (підкреслення наше, Ред.) і революційним виступам, які б могли пошкодити обороні ССРСР проти японського нападу».

Що й казати, резолюція ясна й виразна, хоч непослідовна й наївна. Непослідована, бо, закликаючи своїх adeptів обороняти совітську державу в її сучасних кордонах, а разом з тим, виходить, і її панування над поневоленими Москвою націями, II Інтернаціонал спокійнісенько перекреслює і здає до архиву ним же визнані принципи самоозначення народів та їх права на вільне розпорядження своєю долею. Наївна, бо виконавчий комітет наївно припускає думку, що його теоретичні ухвали можуть примусити людей, які на власній шкурі що-дня боляче зазнають на собі практичні експерименти московських

товаришів з III Інтернаціоналу, піти проти своїх інтересів, інтересів свого народу і своїми власними руками зміцнити панування Москви над собою.

По-за тією колізією внутрішнього характеру резолюція II Інтернаціоналу не може не викликати, на нашу думку, і певного конфлікту з представниками соціалістичних партій тих націй, які входять до його складу і території яких окуповано більшовиками.

Та нема чого входити в докладнішу критику цієї недорічної резолюції.

Українська соціал-демократія, представники якої брали чинну участь в боротьбі за визволення України та в одбудуванні її державности, і яка, на жаль, не могла бути представленою на засіданні, де запала та ухвала, запевне незабаром виявить своє відношення до цієї характерної ухвали, зкерованої впрост проти інтересів українського народу, ухвали, що надіється загальмувати його визвольні змагання і стати на перешкоді самостійности України.

З свого боку, можемо тільки зазначити, що нових спільників московського імперіялізму, нехай і зафарбованого в червоний кольор, жде розчарування, принаймні на Україні: не може бути такого українця, до якої б партії він не належав, який би поставив інтереси, існування й оборону «соціалістическаво атечества», що поработило й гнітить його рідну землю, вище од інтересів свого народу, його визвольних змагань і незломної волі до самостійного державного життя.

Музейна справа на сов. Україні.

З часу революції 1917 року помічається великий зріст числа музеїв на Україні. В даний момент налічується на сов. Україні 152 музеї, які поділяються так: краєзнавчих — 56, історичних — 1, музеїв революції — 8, історично-археологічних — 5, мистецьких — 8, технічних і сільсько-господарських — 22, природничих — 10, інших — 42*).

Однак кількісний зріст музеїв не йде в парі з якісним розвитком музейної справи: багато музеїв, за браком відповідного приміщення для розташування своїх збірок, уявляє з себе безсистемне сховище річей, які нічого не говорять ні розумові, ні серцеві відвідувача. Цікаво, що в такому жадливому стані знаходяться не тільки провінційальні музеї, але й ті, що місцем свого осідку мають Харьків, офіційну столицю сов. України. Як свідчить К. Кушнірчук, в Харькові три ве-

---

*) Ці дані, як і дальші цитати, подаю за статтею К. Кушнірчука «Соціалістичне будівництво і музейна справа на Україні». «Комуністична Освіта» ч. 10-12 за 1931 р.

ликих музеї, ша мають до 120.000 виняткової цінности експонатів, ша відсутністю належного приміщення перетворилися на кладовища.

Відсутністю приміщення для музеїв сов. влада пояснює, між иншим, той факт, що вона ще й досі не перевезла на Україну з Москви та Ленінграду тих музейних скарбів, які спеціальна комісія визначила до звороту Україні з числа того майна, що колись самочинно вивіз з України царський уряд.

«Соціалістичне будівництво», яким насичується тепер увесь зміст державно-суспільного життя сов. України, відбивається тако-ж на завданнях та внутрішній організації музейної справи. Так, завдання музеїв полягає тепер в тому, щоб своїми збірками «забезпечити бойові завдання соціалістичного наступу всім фронтом», а це значить, що треба раз на завжди покінчити з традицією старих буржуазних музеїв, які найбільшу увагу присвячували старому князівському Київу, або, як музей Слобідської України, «в центрі всієї роботи поставив постать художника—«народника» — реакціонера С. І. Васильківського, що його художніми працями стара генерація робітників цього музею хотіла ілюструвати історичний процес України». Тепер основна увага музеїв повинна бути скерована «на виявлення процесів соціалістичного будівництва в даних конкретних умовах. В розділі соціалістичного будівництва потрібно показати, як від епохи військового комунізму через роки громадської війни, через Неп, радянська країна прийшла до реконструктивного періоду, до процесів будівництва соціалізму». Крім того, музеї на сов. Україні мають ще одне спеціальне завдання: «робота усіх музеїв мусить бути насичена антирелігійним елементом».

Отже, як бачимо, «соціалістичне будівництво» музейної справи проголошує рішучу боротьбу проти зацікавлення старовиною, проти студювання славного минулого України, проти етнографії. Не диво, що музейний робітник, який продовжує стояти на цьому ґрунті, проголошується на сов. Україні ворогом музейної справи, «шкідником», «від якого треба позбутися в найкоротший термін». Нема чого доводити тут, що сучасне становище музейної справи на сов. Україні диктує українському громадянству, що перебуває на інших українських землях і українських колоніях, обов'язок зберігати та науково опрацьовувати всі ті історичні пам'ятники та матеріали, які освітлюють минуле України та визвольну боротьбу українського народу.

Ст. Сірополько.

Шоста річниця смерти С. Петлюри в Парижі.

25 травня, в день смерти бл. пам. С. Петлюри на його могилу зранку покладено було прекрасний білий хрест з живих квітів од пані О. Петлюрової з дочкою.

Зранку, як звичайно, на кладовищі зібралися ближчі співробітники покійного С. Петлюри і, оддавши пошану його пам'яті, поклали на надгробок у ногах китицю з жовто-блакитніх квітів.

О 10-ій годині в Українській Православній Церкві одправлено було службу Божу за спокій душі померлого, а в день на його могилі, саме в годину смерті одслужено було панахиду, на яку зібралися ближчі товариші покійного по праці і представники Місії УНР у Франції, редакції «Тризуба», Головної Еміграційної Ради, Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції, Української Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі та ті земляки, які змогли звільнитися на той час од праці.

Рада Бібліотеки іменем зібраних вислала пані О. Петлюровій телеграму з висловами співчуття й пошани.

З огляду на те, що роковини трагічної смерті нашого вождя припали на робочий день, урочистий спомин перенесено було на неділю.

В неділю, 29 травня в Українській Православній Церкві одправлено було урочисту заупокійну літургію, а по ній панахиду, які зібрали до церкви велику кількість людей на чолі з визначнішими представниками нашої колонії в Парижі. Хоч цього року обходили ми сумний день інтимно, своїм гуртом, і не повідомляли про це чужинців, все ж до церкви оддати пошану пам'яті незабутнього Голови Української Держави прийшли близькі і давні приятелі України. В церкві були присутні п. Алі Мардан бей Топчубаші, голова делегації Азербейджанської, і п. А. Чхенкелі, посол Грузії у Франції, разом з секретарем Місії п. Мдівані.

День 25-го травня у Празі.

Пражська колонія і цього року урочисто обходила день 25-го травня. О 3-ій годині в «Гусовому Домі» було відправлено по Головному Отаманові панахиду, на яку зібралося чимало українців різних напрямків і політичних переконань.

О 7 год. вечера в салі готелю «Граф» з ініціативи Республікансько-Демократичного Клубу та Українського Об'єднання в ЧСР, відбулась жалібна академія, у якій взяли участь, як промовці, проф. М. Славінський, д-р О. Безпалко, проф. О. Шульгин та В. Коваленко.

Цього року академія носила трохи відмінний характер, ніж попередніх років. Салю було прибрано квітами. Коло портрету С. Петлюри червоної піони — мов дві краплі крові. Принесла їх молода дівчина, що не так давно приїхала з України. Настрій у численних присутніх скоріше піднесений, ніж сумний, пригнічений. Відмінність характеру академії зазначив і проф. М. Славінський у своєму вступному слові, зауваживши, що коли за попередніх років в цей день усіх нас охоплював тяжкий серпанок суму, то тепер в цей день ми робимо аналіз зробленого, аналіз пережитого.

Академію почато сумним співом «Чуєш, брате мій...», що його присутні вислухали стоячи. Крім цього співу в перервах між промовами невеличкий, але добре вишкolenий хор, багатий голосовими засобами, виконав ще дві улюблені С. Петлюрою пісні: «Ой, пуцу я кониченька» та «Ой, щож бо то за ворон».

Д-р О. Безпалко мав своїм завданням освітлити постать С. Петлюри, як політика, та європейця в українській політиці. Він зробив великий екскурс в історію і вияснював поступово на прикладах, що українська політика завжди була європейською політикою, відмінною від московської, некультурної і дикої, і що Петлюра перебрав і продовжував цю традиційну українську політику.

Дуже чуло, глибоко переживаючи минуле, згадує В. Коваленко С. Петлюру в стосунках з молоддю та вияснює «Значіння постаті та діла С. Петлюри для сучасної української молоді». Промовець ховає в душі кожде слово С. Петлюри, яке той коли сказав в його присутності до молоді і свято береже всі ті слова, як заповіт.

Проф. О. Шульгин, хоч і не зовсім здоровий, забирає слово, щоб закарактеризувати «Ім'я С. Петлюри в українській визвольній боротьбі». Ділиться він своїми особистими спогадами про С. Петлюру, спогадами про спільну працю в останні місяці життя Головного Отамана і зазначає, що постать С. Петлюри потроху перетворилась для нього з реальної в легендарну і що ім'я С. Петлюри там на Україні дійсно перетворилося в легенду. Християнська містика у великодньому співі «Христос воскрес із мертвих», що ним було почато панахиду по Головному Отаманові, має для промовця особливе значіння і глибину. Смерть переплетена з життям так міцно, для життя ідуть так часто на смерть. З співом «Ще не вмерла Україна» ішли на смерть найкращі сини України під Крутами, з ним копали собі могилу під Базаром, умірали і вмірають по большевицьких в'язницях, для життя України приймають смерть і С. Петлюра. Гучним, натхненим «Ще не вмерла Україна» закінчує свою промову О. Шульгин, а хор разом з присутніми закінчує цим співом академію.

Х. К.

3 міжнароднього життя.

— Японія, ССРСР і світова буржуазна та соціалістична опінія.

Японська експанзія на азійському суходолі зростає в силі, прибуває, як вода весною. Згідно з заявою нового міністра закордонних справ Японії манджурське питання для неї являється вирішеним остаточно. Манджурська держава-буфер існувати буде, і ніякі заяви, ті або інші виступи Америки, ССРСР чи то Ліги Націй не будуть прийняті до уваги і не зможуть перешкодити її існуванню. Воювати з-за того, мовляв, не хочемо, але коли треба буде, не спинимося й перед тою перспективою.

З ким із названих трьох ота війна могла б вибухнути? Про це розважалося вже не раз на цьому місці. Ліга Націй, явна річ, воювати не буде; не має вона того наміру, а зрештою, як би несподівано той намір у неї й з'явився, немає вона до того компетенції, ні жадної можливості. Америка? Її інтереси, що-правда, до певної міри перетяті японською експанзією, але ті інтереси торкаються не стільки сучасності, скільки далекого майбутнього (геомонія на Тихому Океані), а сьогоднішні міжнародні взаємовідносини сил та внутрішнє становище Сполучених Штатів говорять за те, що Америка уникне всякого конфлікту з Японією, хіба-що за винятком певних виступів чисто дипломатичного порядку.

Зостається ССРСР. З цим союзом справа стоїть інакше. Як здається, не тільки політична опінія цілого світу, але й самі японці і большевики певні того, що далекий азійський схід ще раз, і то в близькому дуже часі, стане знову ареною японо-російських боїв. Обидві сторони начеб-то наявно готуються до того не тільки скісно, але й безпосереднє. На самий день, коли писано ці рядки, в пресі з'явилися відомості, що з одного боку японські війська підійшли вже до самого совітського кордону, а японський головний штаб перенесено до Харбину, з другого — що большевики, забезпечивши свої азійські кордони новим погодженням з Туреччиною, вислали до Чити всі свої кавказькі корпуси на поповнення раніше з'осередженої там армії. В Токіо вже відбулися грандіозні маніфестації в честь майбутніх перемог над росіянами; в Москві — фактично переводиться трафаретний большевицький лозунг — лицем до війни!

Як до цієї начеб-то неминучої війни можуть поставитися світові держави? Питання — не до кінця вияснене, і на нього відповідати можна лише припущеннями, більш-менш правдоподібними. Дуже поширена, між иншим, думка, що японо-совітський збройний конфлікт потягне за собою неминуче нову світову війну. До цієї думки треба поставитися з певним скепсисом. Чому властиво це мусіло б статися? Ні одна з великих світових держав війни не хоче і шукати якогось до неї приводу чи причини

не буде. Навпаки, всі вони будуть того уникати і зроблять у цьому напрямі все, що буде в їх можливостях.

Японо-совітський конфлікт, сам од себе, не являється тою подією, яка могла б спричинитися до якоїсь нової війни між державами світу. Для Америки це було б подією, од якої, як то гадає частина американської преси, вона може лише виграти, бо ж це була б боротьба її двох противників у справі гегемонії на Тихому Океані. Один з них, мовляв, переможений — Росія був би цілковито викинутий із тихо-океанського обороту; другий, Японія був би, будь що-будь, дуже нею послаблений, і сила Сполучених Штатів дістала б в такий спосіб чисте, так мовити, поле для зростання своєї могутності. Що-ж до великих європейських держав—Англії, Франції та Італії, то для них збройна боротьба Японії та ССР, явище більшого чи меншого — в залежності від сили їх інтересів, значіння, але значіння чисто локального. Правдоподібний же наслідок тої боротьби, а саме — занепад большевицької держави, може бути для них лише корисним, бо тим самим було б таки нарешті знищено отого небезпечного, спільного для них усіх, підступного ворога європейського ладу взагалі та європейського панування в колоніях особливо. Поки той ворог живе, його, як всім відомо, дбають в дипломатичний та инший спосіб використовувати одні держави проти других; але коли він помре, всі будуть тим лише задоволені, бо якогось добра від ССР, як здається, тепер уже ніхто і ніде не сподівається.

Є, що-правда, в Європі одна держава, становище якої не ясне. Це Германія. Не ясне тому, що ніхто її досі точно не знає усіх пунктів так званого Рапальського союзного договору, що зв'язує Германію з ССР. Договір цей і зараз залишається таємницею дипломатичних і штабових канцелярій Берліну і Москви, і невідомо, що в цьому говориться з такого приводу, як війна ССР з Японією і чи взагалі говориться в ньому і про цю можливість. Але й на той випадок, що в тому договорі таки є щось таке, що Германію зобов'язує, вряд чи зможе ця країна, маючи на увазі її невтішне внутрішнє становище й міжнародну її на сьогодні неавторитетність, кинутися в таку далеку для неї і таку смертельно небезпечну авантюру, як воєнна підтримка ССР. Але коли б Германія і пішла таки на ту авантюру, то і в цьому найгіршому випадку загроза конфлікту впала б лише на Польщу, на середню Європу і рікошетом — на Францію. Інші держави zostалися б по-за межами конфлікту; його б було більш-менш локалізовано, а тим самим і відповідно швидко пригашено. Ширші сперечання могли б повстати пізніше, після розпаду ССР та появи нових держав на сході Європи, але це зараз не на часі, і про них ми тепер говорити не будемо.

До такого балансу можна звести розсіпані думки світової opinio що-до можливостей, які одкриваються у зв'язку з конфліктом на Далекому Сході Азії. Але до цього балансу заведено лише думки тої opinio, яку прийнято тепер звати буржуазною. Поруч з нею, принаймні в Європі, існує ще й друга opinio, що зветься соціалістичною. Її впливам, що-правда, підлягає значно менша частина європейського населення, ніж впливам opinio буржуазної, але викидати її з обрахунку було б що найменше необережним.

Соціалісти цілком инакше і по своєму поставилися до справи японо-совітського конфлікту. Для них це конфлікт не двох держав, а двох концепцій, а саме: Японія представляє собою світову контр-революцію, а ССР — світовий соціалізм. Усі їх симпатії тому на боці совітської Москви, усі антипатії — на адресу японців. Ставиться так не тільки соціалістична преса, але й цілий II Інтернаціонал, що його виконавчий комітет встиг уже прийняти тими днями і відповідні резолюції що-до цього. Війна між Японією та ССР, на думку II Інтернаціоналу, спричиниться до перемоги контр-революції не тільки в ССР, але і у цілому світі. Тому соціалісти ставлять такі вимоги до Японії і до цілого світу:

1. Японія мусить негайно і без жадних умов вивести свої війська з Шанхаю та з Манджурії.

2. Коли вона того не зробить, усі держави мають одкликати своїх дипломатичних представників.

3. По потребі до Японії мають бути тако-ж застосовані усі економічні і фінансові репресії.

4. Наколи ж Японія все таки буде продовжувати свої підготовання до нападу на СССР, то II Інтернаціонал звернеться до Інтернаціоналу робітничих синдикатів з вимогами: а) припинити виробку і транспорт до Японії військового постачання і всякого иншого краму, і б) бойкотувати всі кораблі, що йдуть до Японії чи з неї.

Резолюції, що їй казати, дуже рішучі, але це вже така соціалістична фразеологія. Можна мати великий сумнів, що вони дадуть на практиці якісь поважні наслідки. Європейські уряди мабуть таки їх не візьмуть за свої, робітники військових заводів і доків вряд чи припинять свою на них працю. Можна було б тому й не звертати на ті резолюції особливо уваги, принаймні, нам, українцям. Але II Інтернаціонал резолюціями не обмежився. Він зробив дальший крок — безпосередньої допомоги московським людям, вимагаючи від соціал-демократії всіх поневолених більшовиками народів колишньої Росії, аби вони припинили на сьогодні яку-будь боротьбу з комуністичними катами СССР.

Чи послухають свій Інтернаціонал соціал-демократи вказаних народів? Вірменські представники були на засіданню виконавчого комітету II Інтернаціоналу, де рішалася та справа. Може вони й послухають. Грузинських представників там не було, офіційних заяв їхніх на день, коли писано ці рядки, немає ще. Але з приватніх бесід автор цих рядків набув переконання, що грузинської згоди на вказану вимогу II Інтернаціоналу не буде. Українських представників там так само не було; офіційної їх заяви так само на цей час ще немає, але на одному із публічних засідань у Празі представник української соціал-демократії встиг уже в рішучий спосіб одгородитися од вказаної вимоги, заявивши, що то було б для його партії самогубством.

Од українця тільки такої заяви й можна було сподіватися. З українського тіста, — так сказав другий представник нашої соціал-демократії з цього приводу, — не спечеш комуніста. Інші нехай собі печуться в московській печі, нашій справі це не пошкодить.

Observer.

З преси.

В ч. 4 «Дзвонів» за ц. р. вміщено за підписом О. М. рецензію на книжку Т. Олесевича «Статистичні таблиці українського населення СССР», видання Українського Наукового Інституту у Варшаві.

Рецензент не стільки займається оцінкою самої книжки по суті, скільки дослідженням авторитетности тих осіб, що стоять на чолі Інституту та самого автора — Т. Олесевича:

«О. Лотоцький ніби вчений богослов, одначе не призначений за такого фаховими вченими дотичної галузі знання; Р. Смаль-Стоцький ніби філолог — не відомий і не призначений серед фахівців-філологів; Т. Олесевич (О. М. розкриває далі псевдонім цього автора такими словами: «В Празі він звався Олесіюком»). С.) щойно покинув студії вищої, але не економічно-статистичної царини наук!»

О. М., очевидно, є економіст, як що він береться оцінювати статисти-

стичну працю. Але яким же чином економіст О. М. вважає для себе можливим судити про те, в якій мірі О. Лотоцький є вчений богослов, а Р. Смаль-Стоцький — вчений філолог? Принаймні, О. М. не назвав ні одного з тих фахівців, які не признали «авторитетности» О. Лотоцького та Р. Смаль-Стоцького.

Видно для співробітників католицьких «Дзвонів» пішли в небуття Христові слова: «Що ж ти бачиш скіпочку в оці твого брата, а поліна, що у твоїм оці, не чуєш?» А натоміць міцно загніздився в їх голові вислів з Нового Завіту: «Що може бути доброго з Назарету?»

Як видно з легкої, хоч і недоброї руки проф. К. Студинського в нашій журналістиці почала прищеплюватися нова манера «літературної критики», що цікавиться не так самим твором, як особою автора, тим, як він зветься чи пишеться або писався.

Цікаво також, що клерикальні «Дзвони» не вбачають порушення літературної етики в розкритті псевдонімів...

Невже й вони засвоїли ці новітні «методи» «літературної критики», які останніми часами здобули такого сумного розголосу?

Погано дзвонять «Дзвони»....

С.

З широкого світу.

- В Японії заснувалася нова партія — соціалістично-націсальна.
- Бувший німецький міністр закордонних справ Курціус виїхав до СРСР для економічних дослідів.
- В Цюриху відбулася сесія виконавчого комітету II Інтернаціоналу.
- В Угорщині відбулися великі маніфестації за ревізію міжнародніх договорів, особливо Версальського.
- В Бомбеї, в Індії, вибухла релігійна війна між мусульманами та індусами. Нараховується багато забитих і ранених.
- Відкликано з Варшави французьку військову місію тому, що вона вже виконала своє завдання.
- Новий японський кабінет міністрів сформував адмірал Сайто. Кабінет має національний характер.
- В Римі відбулося урочисте прийняття турецьких міністрів і підписання італо-турецького договору дружби.
- В наслідок договору дружби з Турцією, большевики перекинули кілька дивізій свого війська з Кавказу на Далекій Схід.

Хроніка.

З життя укр. еміграції.

У Франції.

— Телеграма до Пани Отаманової в шосту річницю трагічної смерті С. В. Петлюри. 25. V с. р. після панахиди на могилі Головного Отамана С. Петлюри на Монпарнаському кладовищі в імені зібраних було вислано Пані Ользі Петлюровій таку телеграму: «Зібрані навколо могили засилають вирази глибокої пошани».

— Академія пам'яті С. Петлюри в Шалеті. 2 травня с. р. о год. 11 вдень відбулася в помешканню Громади в Шалеті урочиста жалібна академія, присвячена пам'яті С. Петлюри. Академію відкрито було українським гімном, виконаним українським хором під диригуванням п. Безносюка. Голова Управи Громади М. Левицький в довшій промові зробив нарис життя С. Петлюри і на закінчення закликав вшанувати пам'ять великого небіжчика вставанням з місць, що присутніми й було виконано з побожністю. Хор в цю хвилину заспівав «Журавлі».

Потім промовляли п. М. Тагаруля, п. Гутовський, п. Нетреба і п. Бацуца. Закінчено академію співом «Гей, за морем, за широким» Під час академії Управою Громади було переведено збірку на монумент С. Петлюри — Українську Бібліотеку його імені в Парижі.

— Академія пам'яті С. Петлюри в Ліоні. У неділю 22 травня с. р. заходами Ліонської філії Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції було влаштовано академію, присвячену пам'яті С. Петлюри. Ака-

демія відбулася після заупокійної літургії та панахиди, що відправив п.-о. Гречишкін, який спеціально для цього прибув до Ліону.

На академії вступне слово виголосив уповноважений Т-ва на Ліон полк. Таран, а сотник Горбатенко та коз. Наливайко зачитали реферати.

Закінчено академію було промовою уповноваженого Бібліотеки ім. С. Петлюри підполк. Олійникова, після якої переведено було збірку на монумент С. Петлюри — Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

— Співчуття від українців мерові Оденле-Тіша з приводу трагічної смерті президента Поля Думера. Українська Громада в Оденле-Тіші надіслала 9 травня с. р. мерові міста вирази співчуття з приводу смерті президента республіки Поля Думера.

— Генеральна Рада Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції відбула засідання 23. V с. р.

Постановлено в неділю 5 червня відправити панахиду за спокій душі президента Французької республіки Поля Думера.

Вирішено заявити протест Офісові Нансена проти того, що останній дав російським організаціям безповоротні позижки і відмовився дати їх українським організаціям.

Доручено секретаріатові вияснити справу з колективними візами, які в роках 1924-5 давалися українським емігрантам для в'їзду до Франції, бо від них тепер часом вимагається французькими урядами давати докази летальности їхнього в'їзду.

Одночасно Ген. Рада постановила зібрати необхідні матеріяли для нової спроби клопотань про те, щоб українським емігрантам писано було їхню справжню національність без згадування їхнього бувшого підданства.

Далі заслухано було інформації про потреби еміграції на місцях.

— Доклад в «Прометейі». 25 травня с. р. в редакції місячника «Прометейі» в Парижі відбулася лекція п. М. Єремєєва на тему «Український національний рух і російська революція». На лекції були представники українців, грузин, козаків та ин.

Після лекції, яка викликала у присутніх явний інтерес, відбулася парада, на якій винесено побажання, щоби «Прометейі» і далі систематично улаштовував взаємно-інформаційні лекції і щоби представники окремих національностей, що входять до «Прометейі», притягали більше слухачів.

— Великодня служба Божя в Шалеті. Вночі на 1 травня с. р. настоятелем українських парафій на терені Франції п.-о. Гречишкиним одслужено було в Шалеті урочисту великодню службу Божу. Помешкання Громади перетворено було в справжню церкву. Іконостас в зелені, в квітах, освітлено різнокольторовими електричними лампками. Церкву було переповнено нашими емігрантами. Збоку, на покритих обрусами столах — повно пасок для свячення.

Урочиста служба Божя тривала од год. 12 до год. 3 ранку. Надзвичайно добре співав хор під орудою п. В. Ковгана. Ця прекрасна відслужена служба переносила присутніх думками на Україну, забувалася наша сумна дійсність і почувалося, що ця служба в день Воскресення Христа служиться вдома, як колись, і серце обгорталася радістю.

Велике признання й подяка належить всім тим, що спричинилися до влаштування цієї служби Божої та прикраси церкви, і дали можливість хвилево забути-ся від тяжкого й гіркого життя.

— Україна в 1917 -

20 роках» — виставка батальних малюнків і рисунків маляра Л. Перфецького — відбується в Парижі в Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри (41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9) від 1 червня до 1 липня с. р. Виставка відкрита щодня від 10 до 12 год. ранку, у неділю від 10 до 5 год. —

— Гру на бандурі зареєстровано у французькій кінематографічній фірмі. Французьке кінематографічне товариство Ateliers Techniques de Production, на чолі якого стоїть наш земляк, відомий кінематографічний діяч Євген Деслав, зареєструвало в своїй студії гру на бандурі молодого бандуриста Сергія Татарулі.

Французькі музично-кінові кола зацікавилися цією спробою, яка дала дуже добрі наслідки і виявила фоногенічність бандури.

У Польщі

— З діяльності Українського Наукового Інституту у Варшаві. До складу Комісії перекладу св. Письма та книг богослужбових увійшов архієпископ гродненський Олексій (Громадський). Нині в комісії беруть участь три єпископи (митр. православної церкви в Польщі Діонісій, архієпископ гродненський Олексій, єпископ луцький Полікарп), три священники (І. Губа, І. Бриндзан, Н. Малюжинський) і 16 світських осіб (В. Біднов, Є. Богуславський, Н. Вишневський, В. Гнажевський, І. Данилевич, П. Зайцев, М. Кобрин, Л. Концевич, А. Котович, Ф. Кульчинський, О. Лотоцький, С. Міляшкевич, В. Рей, В. Якубовський, С. Хруцький).

— Панахида по бл. пам'яті Головному Отаманові Симону Петлюрі. В день 25 травня б. р. в церкві Св. Покрови в Українській Станиці було відправлено панахиду з нагоди шостих років трагічної смерті бл. пам'яті Голови Директорії і Головного

Отамана Військ Української Народної Республіки Симона Петлюри.

На панахиді було багато присутніх наших емігрантів, що перебувають в м. Каліші та його околицях, як рівно були представлені всі організації.

— Свято 2-ої Волинської Стрілецької дивізії. По прикладу попередніх років, 22 травня б. р. 2-га Волинська Стрілецька дивізія урочисто обходила свято патрона дивізії св. Юрія та свято лицарів ордена «Залізного Хреста».

Свято відбулося в Українській Станиці.

Розпочалося свято урочистим молебном в козацькій церкві Св. Покрови, якого відправив спеціально прибувший з Лодзі на запрошення командира дивізії ген.-хор. Загородського благочинний протоієрей Хведір Валіковський. Підчас молебну співав мішаний граничний хор.

Слідом за цим волинці фотографувалися. Окремо було сфотографовано лицарів ордена «Залізного Хреста».

Після цього відбувся товариський сніданок, на якому були присутні запрошені гості.

Сніданок розпочався промовою командира волинців ген.-хор. Загородського, який підніс першого тоста за здоров'я Пана Головного Отамана Андрія Лівичького та міністра військових справ ген. штабу ген.-хор. Володимира Сальського.

В дальнішому було відчитано силу привітань від волинців і не волинців, які не були присутні на святі.

Урочистість свята була до деякої міри порушена тим, що більша частина волинців змушена була залишити на самому початку сніданок й відбути на загальні збори Товариства Вояків в Станиці, щоби взяти участь в зборах.

Не дивлячись на це, свято волинців залишило у всіх присутніх на ньому миле враження.

— Загальні збори Товариства Вояків. 22 травня б. р. в Україн-

ській Станиці відбулися загальні збори Товариства вояків армії УНР.

Збори затяглися до пізнього часу і не дали наслідків з тієї причини, що, не дивлячись на кількоразове таємне голосування, не було обрано голови Товариства, бо ні один з кандидатів на голову не одержав належної по статуту кількості голосів.

Збори було закінчено на тому, що дотихчасова Управа лишається надалі до часу скликання нових зборів з тим застереженням, що вона за час до скликання нових зборів не може приймати до Товариства нових членів, ані виключати тих, які вже лічаться в складі Товариства. Після такої ухвали дотихчасова Управа хотіла відмовитися від праці на час до нових зборів, але коли було піднято питання про вибор тимчасової Ради, яка скличе нові збори, дотихчасова Управа погодилася нести працю до нових зборів.

Як зачувати, нові збори мають відбутися 15 липня б. р.

— Засідання Армії-ської Ради Лицарів Ордена «Залізного Хреста». В дню 21 травня б. р. в Українській Станиці відбулося перше від 1921 року засідання Армії-ської Ради лицарів ордена «Залізного Хреста».

Головою ради є призначений міністром військових справ командир 2-ої Волинської Стрілецької дивізії ген.-хор. Загородський.

Члени ради складаються з представників (по два) від кожної дивізії по призначенню командирів дивізій. Не мають своїх представників в складі ради 3-тя та 6-та дивізії, а 5-та дивізія має одного представника.

В засіданню ради 21 травня було розглянуто до ста прохань старшин та козаків про нагородження їх орденом «Залізного Хреста». Меншу частину прохань була задоволено, а більшу частину має бути розглянено на наступних засіданнях після зібрання необхідних відомостей та документів на кожного прохача.

На внесок голови ген.-хор. За-

городського радою ордена «Залізного Хреста» було вислано привітальну депешу Панові Головному Отаманові Андрієві Лівчицькому.

В недалекому майбутньому мають ще відбутися засідання орденської ради.

С. С.

В Чехословаччині

— З Українського Університету в Празі. 23-24 с. травня відбулася в Празі на філософичному факультеті Українського Університету габілітація на доцента української історії д-ра Берлінського університету Бориса Крупницького. Габілітаційною працею була розвідка д-ра Крупницького «Гетьман Мазепа в освітленню німецької літератури його часу» (Жовква, 1932); габілітаційний виклад був на тему «Матеріали до української історії по закордонних архівах та їх дослідження». Д-р Крупницький (родом з Черкасів на Київщині, б. старшина української армії) зробив докторат в Берлінським університеті у проф. Гетча, предложивши велику розвідку про Хр. Енгеля та його «Geschichte der Ukraine» (частина тієї розвідки вийшла під титулом: «Johann Christian von Engel und die Geschichte der Ukraine» у Берліні в 1931 р., друга частина надрукована в т. 3. «Abhandlungen» Українського Наукового Інституту в Берліні). Потім д-р Крупницький три роки був асистентом при кафедрі української історії при Укр. Наук. Інституті в Берліні і працював у Пруській державнім архіві. Там йому пощастило, між іншим, знайти цікаві документи до історії Мазепи і Орлика, які мають бути у виданню Українського Наукового Інституту у Варшаві.

У Німеччині.

— В Українським Науковим Інституті в Берліні 31 травня с. р. відбувся доклад українською мовою проф. д-ра З. Кузеля на тему:

«Хліборобство в українській народній культурі».

В Югославії

— Товариські в е чер н и ц і. Закінчуючи зімовий сезон, Українська Громада в Білгороді упорядкувала в своєму помешканні 14 травня с. р. товариські вечерниці, на які зібралось багато гостей та членів Громади. Відкриваючи вечерниці, голова Громади п. О. Зіверт звернувся до присутніх з промовою, в якій, між іншим, з'ясував, як Громада почала перед двома роками впорядковувати що-місяця літературні вечірки, майже завжди присвячуючи їх кому небудь з відомих наших письменників, поетів, або артистів. Метою цих вечірок було ознайомлювати як гостей, так і членів із нашою літературою, історією, піснею і музикою. Зпочатку за браком потрібних сил програм цих вечірок був дуже скромним, але з часом робився все більше цікавим і різнманітним. Допомогло цьому багато ріжних осіб, але між ними на перше місце, безперечно, треба поставити п. полк. Цвітановича (Дід Цвітай), який завше, на велике задоволення слухачів, виступав зі своїми патріотично - патхненними віршами; потім — п. П. Волошина, який виявив себе не лише чудовим декламатором українських байок та гуморесок, але й добрим організатором та здібним музикою, заснувавши при Громаді струнну оркестру; нарешті останніми часом на допомогу Громаді стала послужена діячка на театральному полі пані м. М. Колесникова разом зі своїми такими здібними помішниками, як панночка Т. Рогова та панове Удовичський, Бараненко та ин. Таким чином Громада досягла того, що її вечерниці в останні часи піднялися до тієї артистично - мистецької височини, про яку колись Управа лише мріяла.

Після промови, зміст якої в головних рисах ми тут привели, розпочався програм вечерниці, який складався зі співу, декламацій, гри оркестри під керовництвом п.

П. Волошина та гри на бандурі п. А. Чорного. Співи виконали, у супроводі пані М. Колесникової на піано, пані Г. Бабушкина, Ф. Палібіна, панна Т. Рогова та п. Бараненко. Хоч усіх співаків присутні нагороджували цілком заслуженими рясними оплесками, все-ж, здається, найбільше публіці сподобалася своїм характерним і виразним співом, який виявляє добру школу і практику, — пані Ф. Палібіна, що, зрештою, не дивно, бо пані Палібіна була в свій час артисткою Московської опери, хоч по походженню і є туркенею.

Декламації виконали: пані О. Волошина, та панове К. Цвітанович, П. Волошин і О. Зіверт, як звичайно, — з почуттям і уміло. На зак.чнення п. інж. М. Баскевич прочитав коротенький, але цікавий реферат про те, як колись святкували Шевченкові роковини на Україні в різні часи, та як святкуємо ми їх уже кілька років у Білгороді.

Кінчаючи цей звіт про вечерниці, побажаємо Громаді у Білгороді на далі не лише продовжувати розпочату корисну працю, а ще й поширити її, зміцнити і в-осени знову впорядкувати кілька зібрань для ширших кол українського громадянства, тим більше, що потрібні для таких вступів сили Громада уже має.

Грузинське національне свято в Парижі

26 травня с. р. Грузинська Місія в Парижі влаштувала блискуче прийняття з приводу чотирнадцятої річниці оповіщення незалежності Грузії. Численних гостей зустрічав посол Грузії п. А. Чхенкелі. На прийняттю були представники всіх заприязнених з Грузією народів. Українці були заступлені п. Шумицьким і п. Косенком.

З діяльності Французького Товариства Українознавства

Як відомо нашим читачам, Французьке Товариство Українознав-

ствав Парижі, розвиваючи що далі все ширшу діяльність, ухвалило розпочати цього року і низку лекцій французькою мовою для наших земляків. Лекції ті, присвячені минулому і сучасному Франції, мають за своє завдання полегшити українцям ознайомлення з тією країною, гостинністю якої вони користуються. 17 травня цій добрій справі покладено було початок.

Увечері того дня в Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри відбулася перша лекція того циклу. Маркіз де л'Егліз, голова товариства ім. Бальзака, прочитав лекцію на тему «Історія Булонського лісу». Перед викладом кн. І. Токкаржевський - Карашевич в короткому, але надзвичайному живому і дотепному вступному слові окреслив завдання наміченого циклу і ознайомив аудиторію з лектором. Маркіз де л'Егліз, глибокий ерудит, що знає і любить минуле Парижа, в блискучому, повному інтересу і різних характерних подробиць, викладі подав присутнім історію цього цікавого куточка світової столиці. Майже двохгодинну лекцію присутні вислухали з неослабною увагою.

По скінченні лекції голова Ради Бібліотеки привітав щасливу ініціативу Французького Товариства Українознавства і іменем Ради і всіх присутніх склав подяку шановному лекторові за надзвичайно цікавий доклад.

Слід ширю привітати цю нову ініціативу Французького Товариства Українознавства в Парижі і ширю подякувати за щасливу думку і добрий почин.

Так само приємно відмітити той факт, що лекції ті відбуваються в Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри. Таким чином, між Французьким Товариством Українознавства і Українською Бібліотекою ім. С. Петлюри, які в певних напрямках мають спільну мету і між якими вже минулого року встановилися добрі взаємини, нав'язується тісніший контакт. Бібліотека рада служити чим може Французькому Товариству Українознавства. Вона по-між иншим уділила у себе приміщення

для його бібліотеки, якій вже покладено початок.

Нагадаємо, що наступна лекція графа де-Гаскур, бібліотекаря Національної Бібліотеки, на тему «Нарис історії Парижа» відбудеться в помешканні Укр. Бібліотеки у вівторок 7-го червня о 9 год.

НЕКРОЛОГИ

† Козак Юхим Носків. Після довгої й тяжкої хвороби помер в Кракові козак армії УНР Юхим Носків, народжений на Волині. Похорон відбувся в п'ятницю, 22 січня на Раковицькому кладовищі.

Попереду процесії козаки несли великий вінок з жовто - блакитними стрічками і українським надписом «Борцєві за Україну — Відділ УЦК в Кракові». Чорну труну несли з каплиці до могили найближчі друзі покійного. Панахиду відправив по-українськи священник О. К. Семашко. Співав хор, зложений з емігрантів.

Провожали покійного в останню дорогу багато його знайомих та близьких. На чолі еміграційної колонії йшли: гол. уповноважений на Краківське воєводство пор. А. Жилінський, голова Відділу У. Ц. К. інж. А. Поляків і голова філії Т-ва інженерів і техніків С. Суходол. Після служби Божої перед відкритою могилою попрощав покійного чулою промовою п. Суходол. Багато з присутніх плакало. Після промови хор відспівав «Журавлі».

Д-ч.

† Підхорунжий Михайло Герус. Дня 1 вересня 1931 року, в мастку Коцьолкі, гміни Грабница, Петроківського повіту, трагічно загинув підхорунжий Михайло Герус, який виконував в мастку обов'язки гаєвого.

Небіжчик дістав був розпорядження адміністрації мастку очистити ліс від бракон'єрів, які там нищили звірину, і 1 вересня минулого року разом з собакою пішов до лісу на контроль. Коли стрівся в лісі з бракон'єрами, пустив на них собаку. Бл. п. Герусь не при-

пускав, щоби сполошені бракон'єри залишилися в лісі, думав, що собака їх вигнав, і спокійно продовжував обход лісу. Тим часом бракон'єри собаку застрілили і самі в лісі заховалися.

Раптом бл. п. Герусеві заступило дорогу двоє озброєних дубельтівками людей. Небіжчик ін-

М. Герус
(† 1. IX. 1931)

стинктино ухпився за зброю, але в тій же хвилі один з бракон'єрів поранив його смертельно в плечі. Убивці добили його чотирма ударами прикладу по голові, при чому розбили череп: забрали вони у забитого дубельтівку, шапку, свисток та гаманець з грішми, і втікли.

Небіжчик був лагідною й спокійною людиною. Цілий час мріяв про повернення на батьківщину, але не судилося йому більше побачити рідну землю.

Покійний походив з хліборобської родини з Константиноградського повіту на Полтавщині, де загинули від рук большевиків його батько й брат. Мав покійний 42 роки й осиротив дружину та 5 дрібних дітей.

В українській армії служив у різних частинах, від самого початку її утворення аж до переходу за Збруч. В липні місяці 1920 року, перебуваючи на бронепотягу «Запорожець», був ранений під

м. Бучачем в Галичині. Напослед перебував у 13 гарматному кур'їні 5 Херсонської дивізії.

Вічна пам'ять воякові!

Хай буде йому пером чужа земля!
І. Барило.

Зміст.

Париж, неділя, 5 червня 1932 року — ст. 1. Ст. Сірополко. Музейна справа на совітській Україні — ст. 2. Шоста річниця смерті С. Петлюри в Парижі — ст. 3. День 25 травня в Празі — ст. 4. O b s e r v a t o r . З міжнародного життя — ст. 5. З преси — ст. 7. З широкого світу — ст. 8. Х р о н і к а . З життя української еміграції: У Франції — ст. 9. У Польщі — ст. 10. В Чехословаччині — ст. 12. У Німеччині — ст. 12. В Югославії — ст. 12. Грузинське свято в Парижі — ст. 13. З життя Французького Товариства Українознавства — ст. 13. Некрелоги — ст. 14.

Французьке Товариство Українознавства

випише у вівторок 7-го червня с. р. в Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі (41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9) лекцію графа де Гасікура, бібліотекаря Національної Бібліотеки, на тему:

НАРИС ІСТОРІЇ ПАРИЖА

Початок рівно о 9 годині веч.

Українська дитяча школа в Парижі

улаштує в неділю 26 червня о год. 4 пополудні в салі André, 14, rue Trévisé, Метро Cadet

ДИТЯЧЕ СВЯТО

В програмі спів хоровий і тріо, декламація, танки, театральні сцени. Виконавці виключно діти. Вступ 3 фр. на покриття видатків.

Віднайметься на літо (3-4 місяці) у Парижі велика кімната-ател'є. Ці на 150 фр. на місяць. Звертатися на адресу: 14, Cité Falguière. Paris 15. метро Pasteur — до п. Перфел'єкого.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Вяч. Прокоповичем, виходить у 1932 році по старому шо-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Умови передплати на 1932 рік.

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	1/2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
БЕЛЬГІЯ	20 бельг.	10 б.	6 б.	2 б.	0,60 б.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris V.

Закордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, P. O. Box 333 Toronto, Ontario, Canada 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а : P. Filonovic. Horni Cernosice u Prahy, c. 107. П о д є б р а д и : п. інж. Бурачинський. Ukr. Hosp. Akademie Podebrady. 4) В Польщі — J. Lipowski, ul. Czerniakowska 201, m. 25, Warszawa для грошевих переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipowski. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103 Av. A. New York, N. I., U. S. A. 6) В Царьгороді : M. Zabello. Posta kultura № 224. Beyoglu. Istanbul. Turquie. 7) В Бельгії — Georges Jakovliv, Ing. 61, rue de Dave, Jambes — Namur. Chèque Postal 234465.

=====
Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — **Комітет.** Адміністратор: **Іл. Косенко**

Le Gérant: M-me Perdizet.